

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 sold., za četrt leta 80 sold.— Za ude nar. - polit. društva „GORICA“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. v tiskarni.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravištvu v nunskih ulicah v tiskarno Karol Malting-ovo. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 sold., če trikrat, 15 soldov.

Ofenheim-ovo oprosteno pa avstrijsko ministerstvo.

Končana je pravda, ki se je dve leti in še več motala, pred da je prišla meseca januarja t. l. pred porotnike. Celih sedem tednov se ve, da s prenehleji, se je stvar obravnavala pri viši deželni sodnji na Dunaji. Pravda Ofenheim-ova je domačine in tujce, obrtnike in politike bolj zanimala, kakor vse drugo. Vseh oči so bile obrnjene na izid velevažne pravde, ki je 27. februarja s tem končala, da so porotniki toženca v vseh točkah nekrivega spoznali in sicer deloma z veliko večino glasov, deloma celo enoglasno.

Zakaj pa je bila pravda sama na sebi velevažna in njeni izid še tem više? Ofenheim je bil glavni vodja železnice Lvov-Černovič, kojo je on začel in dovršil. Komaj se je železnica odprla, slišale so se od vseh strani pritožbe, da je železnica slabo dodelana, da se je rabil slabi material, da je nadzorovanje še slabše. Potrdile so te in enake pritožbe velike nesreče, ki so se godile ravno na tej železnici v primeru z drugimi izvanredno pogostoma. — Ofenheim sam pa je med tem postal milijonar. Pred je premogel komaj nekatere tisuče, po tem se ceni njegovo premoženje na par milijonov. Sumilo je občinstvo sploh, da si je tako bogastvo v tako kratkem času pridobil le z nečastnim, krivičnim ravnanjem. — Vlada ni smela in ni zamogla k temu molčati. Že Schäffle, minister kup-

čijstva za časa Hohenwart-ovega ministerstva, je dovolj gradiva si preskrbel, da bi se zamoglo Ofenheimu na prste stopiti. Se sedanjo vlado razumel se je Ofenheim v začetku še precej, tako da ga je minister kupčijstva Banhans naprosil, naj bi tudi on pomagal v zloglasnem Chabrus-ovem „Geschäftu“, s katerim so na čuden, pa ne še dovolj pojasnjen način ustavoverci posestva na Českem kupovali, da bi zmagali pri volitvah v velikem posestvu. Ofenheim v to ni privolil.

Od tega časa sem, trdi Ofenheim, sva si prišla z min. Banhans-om navskriž. Resnica, zdi se, je pa ta, da ministerstvo, oziroma B., ni smelo vreči stvari pod klop, da bi ne potrdilo sumničenja, češ da je ž njim v kaki zvezi. Ponudila se tudi je lepa priložnost ministru, da s tako prajdo občinstvu nekako zadostenje pripravi glede borsnega poloma in tako sedanji sistem opraviči sumničenja, da je on kriv nesrečnega poloma. Zato pa je napel min. Banhans vse žile, da sodnija v roke dobi natančne dokaze Ofenheim-ovega ravnanja pri železnici. Vsa obravnava kaže, da se je min. B., da celo ministerstvo, identifikovalo z drž. pravnikom kot tožnikom.

Obravnava pred sodnijo je odkrila zagrinjalo in pokazala korupcijo, sebičnost in podkupljivost liberalnih ustavoverskih krogov. Vsakemu je zdaj jasno, kaj hočejo oni liberalni ustavoverni matadorji, ki ne jenjajo povdarjati, naj si bo priložno ali ne, da oni imajo pred očmi in v srcu le blago-

stanje svojih volilcev, ki pa pred vsem za to skrbijo, da postanejo opraviški svetovalci pri kaki železnici, banki, itd. Cesar so Ofenheim-a tožili, večidel so mu vse dokazali, tudi ni tega tajil Of. — Of. in opraviški svetovalci so si prisvojevali dobiček in s tem obogateli, delničarji so pa obožali in drž. denarnica je dokladala.

Vender so porotniki Ofenheim-a nekrivega spoznali. Kako to? — Ofenheim in njegov zagovornik sta dokazala, da kar je on delal, delajo tudi drugi, da so delali in še delajo oni, ki so zasedali ali še zasedajo ministerski stol. Da, da! Giskra je kot minister potegnil 100 tisuč gold., Banhans pa 6 tisuč in še več. Zakaj? — ker so bili ali opraviški svetovalci ali delničarji. Tako daleč smo prišli tedaj v Avstriji!

K Ofenheim-ovi sreči pride na dan — kako? v Avstriji je vse mogoče — vest o nekem listu, kojega je žl. Hein, predsednik višje dež. sodnije in nekdanji minister, pisal predsedniku sodnije v Off. zadevi, bar. Wittmann-u in to ravno pri koncu obravnave, ko je preds. W. porotnikom povzemal dokaze vse obravnave. Vsled tega strašen krik v ustav. brosjanskih listih, da sodništvo ni prosto. Kakšnega zadržaja je listek žl. Hein-a, ni še pojasnjeno. Dovolj, ko so imeli porotniki soditi, trdili so enoglasno oni listi, da je žl. Hein ž njim upljivati nameraval na preds. Wittmann-a, naj Of.-a potare. Koliko je ta slučaj upljal na porotnike, ne smemo soditi; dovolj, oni so spoznali Ofenheima ne-

LISTEK.

O cerkveni glasbi.

(Dalje).

Benedictus je navadno kontrapunktičen stavek za 2, 3 glasove, prava molitev v podobi kruha pričujočega božjega veličastva, prost one mehkode in neslane sentimentalnosti, s katero se tukaj moderni tako odlikujejo. Pojdimo končno še k Agnus-u. Pri modernih je navadno „Dona nobis“ od Agnusa ločen del, drugačnega muzikaličnega značaja. „Agnus“ steče namreč prav otožno, navadno strašno melanholično, „Dona“ pa ima bolj jasen in vesel obraz, da celo najveselejši, tako da bi človek mislil: komponist hoče poslušalcem sedaj h koncu še kaj „luštnega“ zagosti! Das Amt ist aus, wir ziehen lustig zur Thür hinaus. Pri Ratisbonskih kompozicijah nema „Dona“ od Agnusa različnega muzikaličnega značaja, nego oba sta, bi rekel, enega kroja, oba se vzdigujeta, kakor pobožna molitev ubozega človeškega srca, katero, spoznaoč svojo nevrednost pred in po obhajilu odpuščanja grehov in zunanji pa notranji mir prosi. Vprašamo torej: kateri način skladanja

je vrednejši, primernejši? Premislimo pomen besed, predstavimo si notranji položaj pobožno pri altarji stoječega duhovna — in odgovor ne bode težak. Po „Dona“ poje Ratisbonski pevski zbor „Communio“ po gregorjanskem koralu.

Takošna je toraj muzika pri veliki maši v Ratisboni.

Da je pa s temi vrsticami prav pomanjklivo popisana, spoznavamo sami; ali toliko so č. g. čitatelji spoznali, da tamošnja muzika liturgičnim pravilom popolnoma zadostuje, da se ne poje samo vse, kar se ima po cerkvenih pravilih peti, nego da v petji veje tudi cerkveni duh, da se tekst in muzika popolnoma strinjata.

Prej ko pretresemo drugo prašanje, bi morda ne bilo odoveč dvoje ugovorov odbiti, ktera bi gotovo kak č. čitatelj proti temu stavil. Veliko jih bo reklo: Tako opravilo z introjitom Allelujo itd. bi predolgo trpelo. — Nikakor ne! Takošna maša, kakoršna smo popisali, bila bi v treh četrtih končana; kajti prednost te muzike je ta, da nema onega nepotrebnega ponavljanja teksta, in da tako duhovno opravilo pri altarji neprimerno ne zadržuje.

Ali taka muzika, slišim družega, mora

presneto dolgočasna in suha biti? Pomislimo pa, da je prvič med dolgočasnostjo in suhostjo, in drugič med ekscesivno veselostjo ali sentimentalnostjo po pravilih zdrave logike vendar še neka sredna pot. Kdor imenuje kompozicije polyphonnih mojstrov dolgočasne, ali takih nij slišal, ali jih nij čul v dobri predstavi. Tudi mi priznavamo, da za ono vrsto ljudij, ki se hočejo pri božji službi kratkočasiti, kateri se na kor spravijo, da bi prav „ungenirt“ to „komedijo“ vidili, ali kateri s „cvikarji“ pevce fiksirajo, se na „nežnem“ glasu, sladkem prednashanji, ali pa na družih „popolnostih“ gospodične N. pasti hočejo; da za take vrste ljudi pri takošni muziki nij prostora v cerkvi — je jasno ko beli dan. Ali je morda cerkev gledališče? Ali bi se ne ustreglo „Bogu“, ako bi se taka zijala iz cerkve izgnalo? — Ali, slišim zopet, takošna muzika bi tudi pobožnim ne ugajala. Ponavljamo, namen cerkvene muzike nij razveseljevanje, nego prvič slavljenje, poveljevanje božjega veličastva, drugič vzbujenje, pobožnosti v ljudstvu ali kakor Nemec pravi: Erbauung der Gemeinde. Da se ljudstvo z moderno muziko bolje razveseljuje — priznavamo, da se pa bolje povzdiguje, spodbuja tajimo. Po-

krivega. — Veliko veselje v vsem Izraelu in v vseh ustav. listih, ki so v ozki zvezi z raznimi banknimi, železniškimi, itd. vodji in opravištvu. Ti se rugajo zdaj ministerstvu, Ofenheim-a pa kot zmagovalca povik-sujejo. Noben list pa se ne upa do zdaj trditi, da je Of. prav in vestno ravnal.

Kaj reče pa k temu avstrijsko minist-sterstvo? — Minister Banhaus je vzel — odpust, da si zdravlje in možgane okrepča v milejšem italijanskem podnebj. Od ti-stega dne, ko se je tako čudno zagovarjal pred sodnijo, mu pojejo listi mrtvaško pe-sem kot ministru. Drugi čutijo udarec, ko-jega so, in ž njimi ves sedanji sistem, do-bili z Ofenheim-ovim oprostjenjem. Stoli se pod njimi majajo. Zato sklicujejo ustav. državne poslance k že davno zanemarjenim kenferencam, da jim ti pomagajo zgubljeno zaupanje nekaj zakrpati. Borsijanski listi, spozabilši se v prvi naglici, da Of.-omovo oprostjenje ni udarilo le ministerstvo, am-pak celi sistem, od katerega živijo, tudi pri-poznavajo, da harmonijo (skupnost) mini-sterstva in drž. zbora ne sme se dalje ru-šiti, ter začenjajo, ministerstvu srčnost da-jati, naj pogumnosti ne zgubi.

K nesreči pa so beli dan zagledali spisi Meyerjovi, dobro podučene osebe, ki razkriva vedenje in ravnanje zloglasnega Beust-a kot ministra, očeta sedanjega sistema. O tem drugi pot.

Dopisi.

Iz Brd, 3. marca. Kamorkoli se človek po Sloveniji obrne, od povsod mu dohajajo le tužna sporočila. V veku napredka mi Slovenci hodimo rakovo pot, posebno od časa žalostnega razpora v narodnem tabru. Mesto zidati Slove-nijo, jej je razpor glavni vogeljni kamen izpod-kopal, mesto gledati in se truditi za občni blagor in obveljavo narodne ravnopravnosti, se v razne zastope volijo možje, katerim ne teče slovenska krv po žilah, marveč le ptuja sokrovca. Možje, na katerih je slonelo upanje mile domovine, so nam v preteku enega leta v obilnem številu po-mrli, ostali nam pa večidel taki, kateri se pipajo le za (dvomljivo) Herostratovo slavo pojemajoče Slovenije. Vpije se po slogi, a ta beseda ne nahaja še pravega odmeva med trmastimi sinovi ene matere Slovenije. „Rajše naj gine narod in Slovenija, mi ne odstopimo nikakor od svojih

glejmo kake moče imajo Ratisbonske cerkve pri tej muziki. Pevski zbor v domu obstoji iz 14 mladenskih in morda iz 8—10 možkih glasov. Izmed zadnjih so nekateri plačani pevci, drugi pa rejenci tamošnjega duhovskega semenišča, kateri dobivajo za petje stipendije.

Fantje pa so iz necega kapitelskega zavo-da, kder se pod vodstvom necega duhovna, do-mačega glasovodje, 24 gymnazijalcev odgujuje. Oni učenci, kateri sodelujejo na koru, imajo ali prav ali poluprosta mesta v zavodu.

Takih semenišč, ki so muzikalni in učni zavodi, in jih vodijo duhovni, ima Ratisbona še dvoje in sicer oba pri dveh staroslavnihih cerkvah, v katerih opravljajo petje.

(Dalje.)

svobodnih (?) načel“, tak je odmev na klic po slogi v tabru slovenskih Brankovičev. Koga bi to trmasto vedenje znanih junacičev v srce ne bodlo? Ako ne dospemo do zaželjene sloge v glavnem in potrebnem načelu, zastonj je ves naš napor, voz slovenskega napredka bo drl nazaj, mesto naprej, česar nas že kratka skušnja dva-letnega razpora dovolj jasno uči. Polagoma bo nastala apatija do vsega, kar je domoljubom vz-višeno in sveto, trajajoča nesloga nas bo zazib-nila nazaj v dobo pred 1848. l. in čim dalje bo trajala nesloga, tim žalostnejše nasledke bo no-sila za seboj. Res da v boju se skušajo moči, ali v bratomornem boju se trosijo moči, ktere bi imeli obračati proti ptujčevi peti. Pač res smo mi Slovenci pravi nasledniki in potomci neslož-nih Svatoplukovih sinov, ki so pozabili na besede poslednje očetove oporoke. Kakor so bili tedaj Nemci in Madjari sovražniki velikega moravske-ga kraljestva in so po Svatoplukovi smrti skupno napadli njegove tri nesložne sinove in lepo slo-vansko kraljestvo razrušili, ter si je med seboj razdelili, iste sovražnike ima Slovanstvo tudi še dandanašnji, ki čez-enj gospodujejo, pa le sebi na korist. Pač res uči stari pregovor resnico rekši, „da nesloga vse, dà največe reči pokvari“, med tim ko se slogo rastejo celo male stvari. Tedaj pozor bračo! Kakor ima biti letošnje leto odpustno ali sv. leto za vso kat. cerkev, tako naj bi se v 1875 letu prišlo do bratovske sloge in bilo res pravo odpustno leto za obe stranki in sinove ene in iste majke Slave! Trma naj gine, da se narod zjedini, to naj bo zdaj naše geslo!

Še nekaj je, kar briški duhovščini srce teži, in po čemur hrepeni, odkar je svojega ljub-ljenega dekana č. g. M. Juvančiča zgubila. Sedež dotičnega dekana za Brda je bil dosihmal na skrajni meji dekanata v Ločniku, kar je v mno-gih ozirih na pr. za razpošiljanje okrožnic in drugih uradnih dopisov jako neprilčno in čas trati. Uže ranjki občeljubljeni, izgledno po-božni dekan, je moral v času nujnosti po dve okrožnici istega zapopadka razpošiljati, česar pa bi ne bilo treba, ako bi imele Brda v svojem znanem središču lastni dekanatski sedež, s čemur bi bilo vsim Brdom vstreženo. Mar bi se ne dalo — kajti zdaj je prilika za to, — kaj ena-cega v tem oziru storiti, kar se je pred šestimi leti na Bovškem zgodilo? Potrebo in korist tega, kar sem tu navedel, menim bode tudi naša merodajna višja cerkvena oblast ovidila, kajti v tem se je nek govorilo že pred leti, pa se je do bolj shodnega časa odložilo. Ravno zdaj je pa najbolj priličen čas zopet na to misliti, in potem to tudi — vresničiti. V to ime Bog pomози, in pa kdor ima oblast za to!

Eden v imenu mnogih.

Od gorenje Soče, 2. marca. „Proč so uzori!“ tožil je državni pravdnik pri obravnavi Ofenheimove pravde na Dunaju. Res, zgubljajo se uzori! Redkeji postajajo možje, ki se vne-majo, delajo i trudijo za blage, čiste, uzvišene, svete misli. Marsikdo sicer na videz dela i se poti v lepo blago svrho, a pravi namen mu je le samopašnost. Samopašnost pa zapelje tako daleč, da kdor se jej uda, jej vse daruje. Telesne i dušne moči obrača le v to, da se bogati i u-živa; niso mu mar postave večne pravice, ne zmeni se za srečo ali nesrečo bližnjega — da le sebe okoristi.

Ofenheim, tožen, da je pri železnici druge sleparil, a sebe bogatil s krivičnim mamonom,

marsikaj še tajil ni, česar ga je dolžil državni pravdnik, ampak je le trdil i se izgovarjal, da tudi drugi delajo, kakor on, ter sebe okoristu-jejo, seveda na škodo družih. Imenitne osebe so se imenovale, da po enacih potih, kakor on, iščejo i gromadijo tisuče na tisuče. Pa še se bode na enak način razcvetavalo bogastvo, kajti imenovanega obtoženca je porotna sodnija spo-znala nekrivega. Res! uzori se izgubljajo, i vest se zanemarja, ne posluša. Prebrisani i brez-vestni ljudje bogate, a ljudstvo boža, da je groza! Pa ne samo po mestih, tudi po kmetih se širi brezvestnost, ter kaže enake nasledke, kakor v mestih i postave i paragrafi ne morejo temu okom.

Evo! prav zdajci ima slavna c. kr. gospo-ska v Tominu opravek s pritožbami zoper moža, ki je brezvestno delal dolg, ker je moral vedeti, da ga ne bo mogel plačati. Ker je imel lepo posestvo, dobro ime, i ker je dajal debele ob-resti — večje nego so upniki želeli; je prav lahko dobival na posodo. Strici i gospodarji, ki so od železnice prinesli kak desetak, ali tudi stotak, prav radi so ga „možu“ posodili, da ni ležal mrtev doma. Mož je napravil nad 20 tisuč goldinarjev dolga, a s kom ga če plačati, ker ga njegovo premoženje niti polovico ne pokrije. Oj! koliko ljudi bo prišlo ob solde, katere so z žulavimi rokami trdo zaslužili; i nihče jim ne more pomagati, tudi nobeden kazenski paragraf.

Tako se širi „napredek ljudskega blago-stanja“. Brezvestni ljudje uživajo, ubogi težak pa zanje dela i se poti, zraven mu še marsikdaj manjka suhe polente ali nezabeljenega močnika. No, sedanji čas je res čas napredka! I kdaj bo boljše? Kolikor bolj se seje nejevera ter brezvestnost, toliko več bo tacega sadu. Da bi se pač vladam uže odprle oči, ter spoznale, da vsi kupi postav i neštevilni paragrafi ne morejo zabraniti brezvestne sleparije ter miserije — pač pa zapovedi božje!

Ogled.

Avstrija. — Na Dunaji je glasovita pravda Ofenheim-ova končana in zatoženec je nekriv spoznan od porotne sodnije. To dela sensacijo ne le v Avstriji, temveč da-leč po širokem svetu. Mož, ki si je v pri-merno kratkem času lepo premoženje pri-dobil — mimo grede naj bo rečeno — v času, ko je sleparija (schwindel) cvetela, sedel je na obtoženi klopi in sam minister Banhaus, ki je bil nek povod dal tej pre-iskavi in pravdi, poklican je bil kot priča in zaslišan, pa kar sta Ofenheim in njegov zagovornik trdila, da to, zarad česar je Of. zatožen, jih je veliko drugih tudi stori-lo, in morda minister sam, to je pouzro-čilo, da so porotniki zatoženca nekrivega spoznali, — Banhaus pa je dobil odpust za dva mesca, da si v južnih krajih zdrav-je zopet pridobi.

Po domače rečeno, dali so Banhausu brco, ko drugi ministri še životarijo, kajti moralo bi se jim očitati, da jih ni sram še ministrovati, ko je človek nekriv spoznan, katerega je hotel eden ministrov na vsak način spodkopati.

Juridično je Offenh. prost, moralično je obsojen, ravno tako tudi Banhaus, celo ministerstvo, cel sistem sedanje vlade.

Ker je ministerstvo kupčijstva izpraz-njeno misli se na nasledka, med kandidati imenuje se tudi Schwegel.

Državni zbor je sklenil novo borzno postavo in še nekoliko drugih manjših postav, ki se množijo, kakor gobe po dežji. Govori se že nekaj časa, da bo državni zbor sklenjen 17. marca, pa Offenheimova pravda in njen izid utegne prej potisniti ministre iz stolov, poslance iz lesenjače.

Na Ogrskem so dobili nove ministre. Predsednik je baron Wenckheim, drugi so: Koloman Tisza, Koloman Szell, Tomaž Pechy, baron Ludovik Simonyi, Bela Szende, Avgust Trefort, hrvaški minister grof Peter Pejačević in Bela Perczel. S tem ministerstvom pa Ogrisi sami niso zadovoljni in verjetno je, da bo le začasno opravljalo službo, dokler se stvari toliko ne predrugačijo, da bodo v vsih krogih spoznali, da le s konservativno vlado zamore poverniti se zaupanje v obstanek Avstrije in pravo blagostanje narodov. Vse take poskušnje škodujejo veljavi Avstrije in od dne do dne zadržujejo spravo med narodi.

Zunanje države. Francoska Republika je proglašena. Nihče pa ne veruje, da bo imela obstanek, kajti iz strahu pred bonapartisti združile so se stranke na levi in Orleanisti in tako je republika nastala. Mac Mahon ima zdaj svojo oblast nekako vredjeno, pa prej ali poslej se bo toliko ložeje vse na konservativno stran zasukalo in izrastla bo — monarhija.

Pruska. Da Bismark odstopi, to je zdaj nekako potihnilo. Več šuma dela papeževa bulla do nemških škofov. Pruski in Bismarkovi listi grozé zdaj, da ne bodo samo škofov in mašnikov strahovali, ampak tudi katoliške uradnike, ako se predrznejo papeževu mnenje o majevih postavah imeti, t. j. ako ostanejo vestni katoličani. Bismark gre na odpust, njegova vlada bo pa izdelala neko postavo, po kateri bi se vsako pismo, ktero bi škofje odposlati imeli papežu ali tudi med seboj, podvreči moralo državni cenzuri. Tudi zastran bulle „de salute animarum“ gre govorica, da jo misli vlada ob veljavo dejati in potem bi škofje zgubili plačo, ktero dobivajo iz državne kase. Vse je prav liberalno!

† Monsig. Martin Juvančič.

Komaj napravimo enemu nagrobnico, treba je koj že drugemu mrtvaški list napisati. Nemila smrt vgrabila nam je sopet moža, ki je bil prvi kinč Goriške nadškofije skozi tri desetletja. Martin Juvančič, komu se ni srce ugrelo, ko je izgovoril to ime, sosebno, če je imel kedaj priložnost, osebno moža spoznati. Kdor je z njim govoril, očarala ga je njegova dostojnost, osupnila ga je njegova modrost in bistroumnost, učenost njegova temeljita ga je silila, mu se ukloniti, priljudnost njegova je srce z radostjo napolnila. Duhovščina se je srečna štela, če je imela priložnost z njim občevati. Le z velikim spoštovanjem se mu je bližala; vsak je trikrat premislil, kaj in kako bo govoril, če je želel, mu se predstaviti. Pri drugih osebah bi se človek tako nizko ne uklonil, pri Martinu Juvančiču to storiti, bilo je vsakemu naravno. Njegova veličastna oseba in tiha dostojnost v obnašanju bili ste le malo zunanje znamenje notranje velikosti. Mož, zdelo se je, je bil za kaj višega poklican, pa Bog je drugače hotel.

Bolehnost, s katero ga je Bog veliko let

obiskal, bila je zadržek, da mož ni zamogel sprejeti više časti, katero so nameravali mu nakloniti Njih ekscellencija, sedanji knezo nadškof Goriški. Dovolj, nadejamo se, da nismo indiskretni, če rečemo, kar je dovolj znano: da rajni je zamogel šteti Njih ekscellencijo in druge škofo med osebne prijatelje. Beseda rajnkega je veliko izdala. Preden da je spregovoril, je dobro pomislil; kar je enkrat izrekel, je ostalo, kakor bi bilo zarisano v dokumentu.

Rojen je bil v Kanalu 4. nov. 1804, v duhovna posvečen 11. nov. 1827. Piva njegova služba je bila v Solkanu za malo časa, potem v Ločniku. Kot kaplan je bil poklican v centralno bogosl. semenišče za špirituala. Oni, ki so pod njim bogoslovje dovršili, ne morejo ga prehvaliti, in to po vsi pravici. Med tem je bil tudi začasni profesor. Iz semenišča je šel za dehanta v Kormin in od tamkej v Ločnik kjer je 27 let pastiroval. Po dolgem 7letnem bolehanju ga je Bog k sebi poklical 18. t. m. ob 1/27 zvečer. Pogreb je bil po tem v nedeljo popoldne ob 3 urah. Sešlo se je 23 duhovnov; ljudstva pa iz domače in iz bližnjih far, tudi iz Gorice ne malo, je bilo toliko, da ga v Ločniku gotovo, nisi še vidil. — Sprevod je vodil mons. Jožef Tuni, stolni korar in dekan, ki je tudi na grobu prav primerno besedo o rajnkem spregovoril. Mons. Tuni je mož za to, da ljudstvu iz srca in do srca govori.

Martina Juvančiča ni več, ali njegov spomin ostane.

Nedeljski pogovori.

(Dalje.)

Jože. Vi g. učitelj, ste enkrat tudi nekaj govorili o rudninskem gnoji, kak gnoj pa je ta?

Učitelj. Pod tem gnojem razumevamo kamenja in skalovje, ki se nahaja po hribih, kakor apnenk, mavec, peščenik, sivnik itd. To kamenje je sestavljeno iz različnih tvarin, ki so dober gnoj, ako razpadejo, in jih potem imenujemo apno, gips, lapor itd.

Jurče. Kako se pa to zamore zgoditi, da bi skalovje razpadlo in postalo rodovitna zemlja?

Učitelj. Zdaj me poslušajte Jurče, in ako ne boste razumeli, me pa še enkrat prašajte. Naša zemlja obstoji iz skalovja, kakor jih povsod na gorah vidimo; samo zunanji del zemlje je pokrit se zemljo, katero obdelujemo. Zemlja je različno sestavljena, in to zarad tega, ker je postala tudi iz različnega skalovja. Ako je bilo skalovje apnenk, postane zemlja apnena, če je pa skalovje, ki razpada, peščenik, postane zemlja peščena, iz granita postane zemlja zopet ilovnata. Povedati vam pa moram, kako se to razpadanje godi. Gotovo ste že večkrat opazili, da kamenje ali skala, ako dolgo časa leži na zraku in dežji, porašeno je vse z mahom in pletenicami. Mah gre z nježnimi koreninami med majhne razpokljine v skalovje. Vsled tega se počne skalovje drobiti v prah, in ta prah služi ravno mahu za hrano. Po leti, ko pritiska vročina, se mah na skalovji posuši in počne gnjiti, kadar dobi zato potrebno mokroto. Vsled tega se napravi na skalovji neka črna zemlja, iz katere poženejo zopet nove rastljine, ki jih zaseje veter. Te rastljine segajo zopet s koreninami v razpokljine skalovja in tako zopet silijo skalovje, da se počne z novega drobiti in razpadati. In tako od leta do leta skalovje zmirom bolj razpada, zemlja, ali razpadeni prah se pa množi.

Pa ne le samo korenine rastlin pouzročujejo razpadanje skalovja, ampak veliko tudi voda, prav posebno pa mraz. Pomislimo le, koliko dežja pade vsako leto po visokih hribih, in kako je tam po zimi mrzlo. Kedar dežuje, gre voda globoko po vsih luknicah, ki se nahajajo v skalovji, voda pa, ki iz skalovja odteka, izpira skalovje in odnaša v planjavo, na naše polje vsa razdrobljena dela, ki se na skalovji nahajajo.

Jurče. Kako je pa to, da voda skalovje razdrobi?

Učitelj. To naj laglje Jurče sami poskusite. Denite čez zimo v kako ilovnato posodo vode, in pustite, da voda zmrzne. Kmalu bote zapazili, da vam bo počela posoda pokati, ako vam ne bo še popolnoma razpadla. Voda, kedar zmrzne, se namreč raztegne, in zatoraj posoda počí.

Jurče. To se mi je že večkrat zgodilo.

Učitelj. Vidite ravno tako dela voda v skalovji. V jeseni in čez celo leto veliko vode vsled dežja pride v razpokljine skalovja. Čez zimo, kadar je velik mraz po hribih, vsa ta voda v skalovji zmrzne, počne se širiti in skalovje na vse strani gnati. Skalovje se počne drobiti in razpadati. Zatoraj se tudi tako priporoča, da naj se vsako jesen posebno ilovčasta zemlja dobro preorje, da čez zimo bolj zmrzne in potem bolj sprhne, ter postane bolj rahlja in rodovitna.

Povrnimo se pa zopet k nauku o gnoji. Rekel sem vam že, da vsaka vrsta skalovja obstoji iz druge tvarine, ki je za rastljine posebno dobro gnojenje in hrana. Omeniti hočem, kateri rudninski gnoj je naj boljši in na kaki zemlji naj se upotrebuje. Prvo v tej vrsti je apno. To je posebno dober gnoj za taka zemljišča, kjer apna ali apnenka pomanjkuje. Posebno za mokro in ilovčasto zemljo je kaj sposobno, ker ga v tej zemlji primanjkuje. Za deteljo, lucerno, grašev in esparseto ga ni boljšega gnoja, kot je apno. V zemlji, ki je že sama po sebi apnena, se ne sme rabiti, ker tukaj bi lahko škodoval.

Jože. Kako se pa rabi apno?

Učitelj. Vzame se navadno žgano apno, v malih kepcah spravi se na polje, in se pusti nekoliko časa, da razpade, potem se pa raztrosi po njivi. Naj boljše je, ako se 14 dni pred jesensko setvijo potrosi in podorje.

Jože. Koliko se ga potrebuje za eno oralo?

Učitelj. To je različno po zemlji. Za rahljo zemljo ga ni treba toliko, kakor za težko ilovčasto. Drugi ravno tako važen gnoj je lapor. Razpade rad in ima tudi mnogo apna v sebi. Nahaja se ali v podobi kamenja ali pa tudi ilovnat po različnih hribih. Zboljšuje zemljo na dva načina, prvo zemljo gnoji, drugo pa zemljo zrahlja. Zatoraj se mora na ilovčasti zemlji rabiti le kremenčasti lapor, na kremenikasti zemlji pa ilovčasti lapor. Pred zimo, v jeseni se spelje na polje, da dobro premrzne, ker tako premrzneni lapor hitro in dobro razpade.

(Konec tega oddelka prih.)

Domače stvari.

(V goriški Čitalnici) razpoloženo je sledeče povabilo: „Vsakemu je na tem ležeče, da se svojim zaslužkom sebe in svojo družino pošteno po svojem stanu preživi, prizadevaje si, če le mogoče vsaj nekaj prihraniti od svojih žuljev za bodočnost in za neprevidene nenavadne stroške.

Pa kako težko je, skoraj nemogoče v se-

danjih časih, da sploh je uže vsak zadovoljen, da le izhaja se svojim zaslužkom, kajti ne le stanovanje, ampak tudi obleka, živež raste vedno v ceni. Rokodelec in kupčevalec pomagata si že zaradi tega, pa istemu, koji živi od svoje stalne plače, podvreči se mora vsakej ceni.

V mnogih mestih prišla so temu v okom posebna društva, koja se razveseljujejo najbolj-sega vspeha. Tudi pri nas, se je že snovalo enako društvo, pa zastonj. Nekim, spoznavši korist teh društev, se je posrečilo pozvediti razne podlage omenjenim društvom, koje bi znale biti koristne tudi za naše mesto. Na omenjeni način pridobljenih si skušnjah in z ozirom na okolj-ščine našega mesta, sostavili so po vsem tem pravila društvu, koje se bode imenovalo:

„Konsumno društvo za mesto Gorico.“

Namen temu društvu bode, na podlagi po-sebnih pogódeb, koje se bodo s prodajalci raz-nih vrst sklenile, preskrbovati svojim udom po najnižejji ceni vsega, kar bodo potrebovali za ži-vež itd. To društvo imelo bode ude in delež-nike, prvi uživajoči vse pravice društva, plačevali bodo vstopnine 3 gld. in drugi brez volilne pra-vice in glasovanja v občnih zborih, pa le 1 gld. Drugo in vsako leto dalje plačevali bodo prvi in drugi le polovico že omenjene ustoppnine za go-spodarstvene stroške. Udje in udeležniki naku-povali si bodo vsaki mesec pri društvenemu de-narničarju za svoje potrebe mark, za katere bodo dobivali črez mesec, kar jim bode potrebnega pri istih prodajalcih, s kojemi se je društveni odbor pismeno pogodil. Kakor hitro se oglasi 100 u-dov in 50 deležnikov se bode društvo pričelo. Če bi pa društvo nehalo, bode njegovo ostalo aktivno premoženje pripadlo zalogi ubogih dija-kov goriške gimnazije in realke.

Vse drugo posnema se iz pridjanih pravil samih, koja so mi bila izročena, da jih razpolo-žim tudi v Čitalnici. Vabim tedaj vse p. n. ude, da bi ne prezirali pričujočih pravil, in da bi se jih na razpoloženi poli posebno v velikem šte-vilu za ude upisalo. Vstopnina odrajtavala se bode še le, ko bode društvo gotovo. Prej ko mogoče priložila se bodo pričujočim tudi sloven-ska pravila“.

Kakor smo pozvedili, izročena so bila pred-sedništvu čitalničnemu pravila tega društva, koja so priložena razglasu. Iz njih se posname, da društvo, ako se zadosti udov oglasi, ne bo brez dobrega uspeha, in znalo bi koristiti tudi neudom.

Danes več poročati v tem društvu, nam ni mogoče, vabimo tedaj le in v prvi vrsti čitalni-čarje, da naj se hitro za ude vpisujejo, da bode društvo prej svojo delo pričelo.

(Sveto leto) začne v nedeljo 7. t. m. Pre-vzvišeni nadškof so v ta namen do duhovščine izdali okrožnico. V stolni cerkvi je začetek po-poludne s primerno pridigo in blagoslovom, na Travniku pri sv. Ignaciji predpoludne s primerno pridigo in se slovesno veliko mašo pred izpo-stavljenim Najsvetejšim.

(Za spominek dr. Hrasta) daruje g. Fr. Koron, vikar v Vedijanu 2 gl.

(Umrli) je gosp. Andrej K a c i n, župnik v Šebreljah. R. I. P.

Poziv!

Bliža se gorkeji letni čas, v katerem bodo razne bolezni napadale naše vino. Skrb umnega

vinorejca mora tedaj biti, da obvaruje vino ne-varnosti in da ume uže napadeno vino ozdraviti.

Zelo malo pa so naši vinorejci podučeni v kletarstvu in posebno malo vedó o boleznih vina. Neutrudljivemu preiskovanji strokovnjakov se je posrečilo v novejih časih, da denes uže vemo kaj zanesljivega o vinskih boleznih.

Naša kmetijska šola je več lepih in prav vspešnih poskušenj v tem storila, menim tedaj, da vstrežem vinorejcem, če jih o tem podučim. Zato vabim vljudno vse vinorejce, da se vdeležé poduka o vinskih boleznih, ki bo 14. 19. in 21. marca ob 10. uri predp. v deželni kmetijski šoli (pri mestnem vrtu).

V Gorici 1. marca 1875.

F. Povše.

SPRIČEVALO

Znanstvenomnenje

gledé lekarničarja gospoda

VILJELM-OVEGA

protiartritičnega, protirevmatičnega

Č A J A

za čistenje krvi.

Kdor ima zapopadek od nezmernege sle-parstva, ki se z universalnimi sredstvi v no-vejšem času šopiri, lahko si bo razlagal neza-upnost zdravnikov proti takim sredstvom, ter gotovo ne bo smatral to kot pedantično zopr-nost zoper novosti, ako zdravnik smehlja se obrne od lakih skrivnostnih pomočkov. Ven-dar pa tudi to pravilo ni brez izjeme. In ta izjema nahaja svoje opravičenje in pripoznanje v tistih slučajih, kjer po dejanjih konstatirana skušnja in na njo opirajoče se ljudsko občno pripoznanje zdravniškemu preiskovanju že pot-kaže in je tudi že sodbo izreklo, kar velja ravno o Viljelm-ovem čaju za čistenje krvi. Splošna sodba je namreč naj bolj zane-aljivo poročstvo za vrednost kake reči in se je naj lepše oponesla pri Viljelm-ovem čaju za čistenje krvi pri raznoterih revmatičnih bo-lečinah, pri protinu, podagri, ker ta čaj tudi pri naj bolj zastarelih in ukoreninjenih revma-tičnih boleznih in gihtičnih napadih vzroči, da koža zopet delati in popolnoma izhlaplja-ti zamore. Posebno pri vsih revmatičnih in protin-skih boleznih trupla, ktere spremlja mrzlica in vnetje v členih, otekline itd., pri podagri, bolečinah v križu, v bedrih, kadar po udih trga, pri negibčnosti udov, pri krču v mečah še celo pri zastaranem telesnem zaprtji in he-moroidalnih boleznih se je imenovani čaj vse-lej kot najboljši pripomoček skazal.

Ta čaj se zamore toraj proti imenovanim boleznim naj gorkejše priporočati.

V BEROLINU meseca januarja 1874.

D. Jan. Muller

(L. S.)

medicinalni svetovalec.

Svari se pred ponarejanjem in sleparstvom!

Pri kupovanji naj p. n. občinst vonatanko pazi na mojo postavno zavarovalno marko in firmo, kar je na vsakem zavitku na zunanji strani razvidno, da se s po-narejanjem ne daja zaslepiti.

Pravi Viljelm-ov protiartritičen, protirevmatičen čaj za čistenje krvi dobiva se le iz prve mednarodne to-varne protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za čisten-je hrvi v Neunkirchen-u pri Dunaju, ali v mojih po ča-sopisih naznanjenih zalogah.

En zavitek v 8 oddelkov razdeljem, po zdravniškem naukazu pripravljen, z navodom, kako se rabi v raznih jeziki, velja 1 gld., kolek in pošiljatev 10 sold.

Da ima p. n. občinstvo večo priložnost pravi Viljem-ov protiartritični in protirevmatični čaj za či-sčenje krvi kupovati, naznani se, da se dobiva v Gorici v lekarnici A. Franzoni-ta, v Trstu pri Serravallo-u.

PRI SEITZ-U V GORICI

so prišle lani — pa prepozno — na svetlo bukve:

SVETI VELIKI TEDEN

in

Velika noč,

ali cerkvena opravila tega svetega časa v latinskem in slovenskem jeziku, s pra-vili za duhovne in pojasnili za ljudstvo.

Sestavil

ANDREJ MARUŠIČ,

učit. verstva na c.k. gimn. v Gorici.

Na prodaj so pri založniku Seitz-u v Gorici; — pri M. Gerber-ji, Gion-tini-u, Kleinmayer-ji & Bamberg-u, Ler-her-ji in Ničman-u v Ljubljani; — pri C. Tandler v Novem mestu; — pri Leyrer-ji v Mariboru; — pri Ber-tschinger-ji & Klein-u, in pri Klein-mayer-ji v Celovcu. — Naročujejo se lahko tudi pri vseh drugih bukvarjih, ali pa naravnost pri založniku E. Seitz-u v Gorici za poštno povzetje (Postnachn.)

Cena jim je mehko vezanim 1 gld. 50 kr., trdo vezanih cena se ravna po tem, kakor so lepše in draže ali pa manj lepo vezane.

Oznanilo.

Da se ne bodo delničarji iz-govarjali, da jim ni bilo znano, kar je ravnateljstvo banke „Slo-venije“ po pravilih v dunajskem in ljubljanskem uradnem časniku objavilo, priobčimo taisto tudi tukaj, da se sleherni delničar v pravem času škode varovati za-more, kajti po preteku tega zad-njega obroka, zapadejo nedopla-čane delnice.

Erste allg. Versicherungsbank

„SLOVENIJA“

IN LAIBACH.

An die P. T. Actionäre der Bank „Slovenija.“

Mit der Kundmachung vom 4. Jänner 1875 wurde für diejenigen Actionäre, welche die erste Rate mit f. 15 pr. Actien-Interimsschein einge-zahlt haben, mit der zweiten am 20. Dezember 1874 fälligen Zahlungsrate im gleichen Betrage aber in Rück-stande verblieben sind in Gemässheit des §. 221. H. G. der zweite Termin zur Einzahlung bis zum 4 Februar 1875 bestimmt.

Da einige Actionäre diese Einzahlung noch nicht geleistet haben, so wird für die-selben in Gemässheit des §. 221. H. G. mit Hinweisung auf die Folgen des §. 7 der Sta-tuten hiemit der Schlusstermin zur Einzah-lung der zweiten Rate bis zum

31.ten März 1875

bestimmt.

Laibach am 7. Februar 1875.

Für den Verwaltungsrath der ersten allg. Versicherungsbank „Slovenija“ Die Direction.